

6

โรคเท้าปุก

รักษาให้หายได้อย่างไร

“ เด็กที่เป็นเท้าปุก หลังได้รับการรักษาที่ถูกต้องจะสามารถมีพัฒนาการได้เป็นปกติ เดินได้โดยไม่เจ็บและไม่มีปัญหาเรื่องการใส่รองเท้า ”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์บุญสิน บุรณะพานิชย์กิจ
ภาควิชาศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์และกายภาพบำบัด คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โรคเท้าปุกเป็นความผิดปกติของเท้าที่พบในเด็ก การรักษาที่ถูกต้องทันท่วงที จะช่วยให้เด็กมีเท้าที่มีรูปร่างใกล้เคียงกับเท้าปกติและใช้งานได้ดี โรคเท้าปุกรักษาได้หรือไม่ ถ้าไม่รักษาจะเกิดผลอย่างไร วิธีรักษาที่ถูกต้องคืออะไร หาคำตอบได้จากบทความข้างล่างนี้

โรคเท้าปุกคืออะไร?

เท้าปุก (club foot) เป็นความผิดปกติของเท้าตั้งแต่กำเนิด โดยมีสันเท้าเขย่งฝ่าเท้าบิดเข้าด้านใน (รูปที่ 1) สังเกตเวลาเด็กใช้เท้าสัมผัสพื้นจะใช้หลังเท้าแทนสันเท้า ผู้ป่วยร้อยละ 50 เป็นเท้าปุกทั้ง 2 ข้าง

รูปที่ 1 รูปเท้าซึ่งมีลักษณะเท้าบิดหมุนเข้าด้านใน

โรคเท้าปุกเกิดจากสาเหตุอะไร?

สาเหตุยังไม่เป็นที่ทราบแน่ชัด พบว่าเกี่ยวข้องกับพันธุกรรม มีความผิดปกติของระบบกล้ามเนื้อและพัฒนนาการของกระดูกข้อเท้า พยาธิสภาพบริเวณเท้าปุกมีการยืดตรงของเอ็นและมีการเคลื่อนหลุดของข้อต่อบริเวณข้อเท้า

โรคเท้าปุกกับเท้าแปเหมือนกันหรือไม่?

เท้าปุกมีลักษณะต่างจากเท้าแปคือ เท้าแป (flat foot) จะแบนราบไม่มีนูนเท้า เวลาเด็กใช้เท้าสัมผัสพื้น เด็กยังคงใช้สันเท้าสัมผัสแต่สันเท้าจะบิดออกทางด้านนอก เด็กที่มีเท้าแปหรือไม่มีนูนเท้ามักไม่ก่อให้เกิดปัญหาเหมือนเท้าปุก อย่างไรก็ตาม ถ้ามีข้อสงสัยประการใดควรปรึกษาแพทย์

โรคเท้าปุกถ้าไม่รักษาจะหายเองได้หรือไม่?

โรคเท้าปุกจะไม่หายเอง ถ้าปล่อยไว้ไม่รักษา เด็กจะเดินโดยใช้หลังเท้าทำให้เกิดตาปลาบริเวณหลังเท้า (รูปที่ 2) มีปัญหาเรื่องการใส่รองเท้า ถ้าปล่อยไว้ระยะยาวจะทำให้เกิดข้อต่อบริเวณเท้าอีกเสบได้

รูปที่ 2 เท้าปุกที่ไม่ได้รับการรักษาในเด็กโต
เด็กเดินโดยใช้หลังเท้าและเกิดตาปลาบริเวณหลังเท้า

ควรเริ่มรักษาเมื่อไหร่?

ควรนำเด็กที่สงสัยมีเท้าปุกมาพบแพทย์โดยเร็วหลังคลอด แพทย์จะทำการตรวจร่างกายเพื่อวินิจฉัยโรคและให้การรักษาด้วยการดัดเท้าและใส่เฝือก พบว่าถ้า

เริ่มรักษาภายในเวลา 3 สัปดาห์หลังคลอด โอกาสประสบความสำเร็จโดยไม่ต้องผ่าตัดมีสูง

แพทย์รักษาเท้าปุกอย่างไร?

ปัจจุบันการรักษาเท้าปุกแบ่งได้เป็น 2 วิธี ได้แก่ การตัดเท้าและใส่เฝือก และการผ่าตัด

การตัดเท้าและใส่เฝือก เป็นการยึดเอ็นและผิวหนังรวมทั้งข้อต่อ เพื่อให้ข้อต่อเคลื่อนกลับคืนสภาพเดิม แพทย์จะใช้วิธีนี้ในเด็กแรกคลอด ถึงอายุประมาณ 1 ขวบ แพทย์จะตัดเท้าและใส่เฝือกประมาณ 1-2 สัปดาห์ต่อครั้ง

การผ่าตัดรักษา ใช้ในกรณีรูปเท้าไม่คืนกลับหลังทำการตัดเท้าและใส่เฝือก โดยทั่วไปแพทย์จะผ่าตัดเมื่อเด็กอายุประมาณ 6 เดือน ถึง 1 ขวบ การผ่าตัดแพทย์จะยึดเอ็นและจัดเรียงข้อต่อให้เข้าที่ หลังผ่าตัดต้องใส่เฝือกตามกระดูกประมาณ 6 สัปดาห์ เพื่อป้องกันการเป็นกลับซ้ำ

การผ่าตัดอันตรายหรือไม่?

การผ่าตัดแก้ไขโรคเท้าปุกในปัจจุบันมีความเสี่ยงต่ำ ก่อนผ่าตัดแพทย์จะประเมินความพร้อมของผู้ป่วยเพื่อลดความเสี่ยง อย่างไรก็ตาม ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น บาดแผลติดเชื้อ เป็นต้น

หลังผ่าตัดต้องใส่รองเท้าตามหรือไม่?

หลังผ่าตัดแก้ไขเท้าปุก แพทย์จะให้ผู้ป่วยใส่รองเท้าตาม (orthopaedic shoe) ซึ่งจะช่วยตามกันการเป็นกลับซ้ำ โดยทั่วไปควรใส่รองเท้าชนิดนี้กระทั่งอายุประมาณ 6-8 ขวบ

มีโอกาสเป็นกลับซ้ำหลังผ่าตัดหรือไม่?

โอกาสเป็นเท้าปุกซ้ำมีประมาณร้อยละ 10-20 ขึ้นกับความรุนแรงของรอยโรค

ระยะเวลาที่เริ่มรักษาและวิธีรักษา ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรนำผู้ป่วยมาติดตามการรักษาเป็นระยะตามที่แพทย์นัด

ผลการรักษาเป็นอย่างไร?

ผลการรักษาเท้าปุกได้ผลดีประมาณร้อยละ 80-90 (รูปที่ 3) เด็กที่เป็นเท้าปุกหลังได้รับการรักษาที่ถูกต้องจะสามารถมีพัฒนาการได้เป็นปกติ เดินได้โดยไม่เจ็บ และไม่มีปัญหาเรื่องการใส่รองเท้า อย่างไรก็ตาม เท้าของเด็กเท้าปุกและน้องมักมีขนาดเล็กกว่าปกติ แต่จะไม่มีปัญหาเรื่องการเดิน

รูปที่ 3 เท้าปุกที่ได้รับการรักษาด้วยวิธีผ่าตัด จะเห็นรูปเท้าใกล้เคียงกับเท้าปกติ